

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Kaasik-Krogerus, Sigrid

Title: Kulttuuriperintö eurooppalaisessa identiteettipolitiikassa

Year: 2017

Version:

Please cite the original version:

Kaasik-Krogerus, S. (2017, 26.6.2017). Kulttuuriperintö eurooppalaisessa identiteettipolitiikassa. *Politiikasta*. <http://politiikasta.fi/kulttuuriperinto-eurooppalaisessa-identiteettipolitiikassa/>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

KULTTUURIPERINTÖ EUROOPPALAISESSA IDENTITEETIPOLITIIKASSA

26.6.2017

26.6.2017POLIITIKASTAARTIKKELIT, SIGRID KAASIK-KROGERUS0

Unkarin pääkaupungissa Budapestissa sijaitsevalle [Franz Lisztin musiikkiakatemialle](#) myönnettiin [Euroopan kulttuuriperintötunnus](#) vuonna 2016. Kuva: Thiane / Flickr [CC BY 2.9]

Lukuaika: 4 min.

Perinnössä on kyse siitä, miten menneisyys ohjaa ”meidät”, nykyihmiset, tulevaan.

Epävarmuus tekee identiteetin näkyväksi. Siksi on loogista, että eurooppalainen identiteetti on noussut mielenkiinnon ja väittelyn kohteiksi juuri Euroopan unionin kriisien yhteydessä.

Pakolaisten kasvanut määrä on lisännyt keskustelua siitä, ketkä kuuluvat ja ketkä hyväksytään Eurooppaan. Talouskriisi puolestaan nostatti vastakkaisia mielipiteitä, pitääkö ”meidän” tukea talousvaikeuksissa olevia ”muita” jäsenmaita.

Kulttuuriperintö osana identiteettipolitiikkaa

Identiteettipolitiikka on kuitenkin jatkuva, joskaan ei aina näkyvä prosessi. Yhtenä merkittävänä mutta julkisuudessa harvemmin näkyvänä EU:n identiteettipolitiikan osana on eurooppalainen kulttuuriperintö.

Keskityn artikkelissa unionin tuoreimpaan ja merkittävimpään kulttuuriperintöaloitteeseen, [Euroopan kulttuuriperintötunnukseen](#) (*European Heritage Label*, EHL), jonka avulla unioni luo eurooppalaista kertomusta. EHL on esimerkki **Laurajane Smithin** [kuvailemasta](#) auktorisoidusta perintödiskurssista eli asiantuntijadiskurssista, joka määrittelee, mitä on eurooppalainen kulttuuriperintö.

Identiteettipolitiikka on jatkuva, joskaan ei aina näkyvä prosessi.

EU on vuodesta 2013 myöntänyt EHL-tunnuksen 29 ”eurooppalaisen merkityksen” omaavalle perintökohteelle 16 jäsenmaassa. Kaksitoista kohdetta sijaitsee niin sanotuissa itäisissä jäsenmaissa – Puolassa, Tšekeissä, Sloveniassa, Unkarissa, Kroatiassa, Virossa ja Liettuassa. Etelä-Euroopan maista kohteita löytyy Kreikasta, Portugalista, Espanjasta ja Italiasta. Loput kohteet sijoittuvat Ranskaan, Hollantiin, Belgiaan, Itävaltaan ja Saksaan.

Euroopan komission kotisivuilta [löytyy](#) jokaisen kohteen esittelyvideo, joiden avulla tarkastelen kohteita. Videot on rakennettu samantyyppisesti, ja niillä kohteiden edustajat kertovat kohteensa tarinan suhteessa Eurooppaan. Kertomusten tarkoituksena on tarjota kansalaisille mahdollisuus samaistua eurooppalaiseen yhteisöön, jota luodaan kulttuuriperinnön avulla.

Perinnön ”eurooppalainen merkitys”

EU:n mielenkiinto eurooppalaista kulttuuriperintöä kohtaan on osa niin sanottua kulttuurista eurooppalaistumista, joka aktivoitui 1990-luvulla Neuvostoliiton romahduksen jälkeen, kuten **Klas-Göran Karlsson** [kirjoittaa](#).

Tämä EU:n kolmas integraatiovaihe lisäsi kulttuurisen ulottuvuuden taloudelliseen ja poliittiseen integraatioon. Sen tavoitteena on [rakentaa](#) kulttuurin avulla Eurooppaa, johon kansalaiset voisivat samaistua ja tuntea sitä kautta kuuluvansa unioniin.

Paneurooppalaisen piknikin muistomerkki Sopronissa, Unkarissa. Kuva: Derzsi Elekes Andor [CC BY-SA 4.0]

Eurooppalaisella kulttuuriperinnöllä on kulttuurisen eurooppalaistumisen yhteydessä merkittävä rooli. Toisin kuin Unescon maailmaperintökohteiden määrittelyssä kulttuuriperinnön ”lippulaivahankkeen” EHL:n yhteydessä keskeisintä ei ole kohteiden estetiikka vaan niiden [eurooppalainen merkitys](#), jota unioni hyödyntää eurooppalaisen narratiivin rakentamisessa. Tämä tekee aloitteesta erittäin mielenkiintoisen, koska eurooppalainen merkitys on käsitteenä sekä abstrakti että monitulkintainen.

Kun unioni myöntää kohteille EHL-tunnuksen, se luo samalla sisältöä myös sille, mitä eurooppalainen merkitys tarkoittaa ja mitä se pitää sisällään. Useammat EHL-kohteet tarjoavat vierailijoille museoita ja näyttelyitä, jossa historiaa hyödyntäen kerrotaan, miksi kohde on eurooppalaisittain merkittävä. Päivittäin paikalliset museoammattilaiset ja muut kansalliset ja paikalliset toimijat siis osallistuvat niin ikään eurooppalaisen merkityksen luomiseen.

[Ensisilmäyksellä kohteiden paletti näyttää hyvin monipuoliselta.](#)

Ensisilmäyksellä kohteiden paletti näyttää hyvin monipuoliselta: siihen kuuluvat esimerkiksi [Ateenan Akropolis](#) ja sitä ympäröivät arkeologiset kohteet; slovenialainen

salainen [partisaanisairaala](#), jossa toisen maailmansodan aikana hoidettiin haavoittuneita riippumatta heidän taustastaan; ja Virossa sijaitseva Tarton yliopiston [historiallinen kampus](#). Ajallisesti EHL-kohteet ulottuvat esihistoriasta – [neandertalinihmisestä](#) – [1980-luvulle](#).

Menneisyyden opit

Ajallinen ulottuvuus on vahvasti läsnä kaikissa EHL-kohdevideoissa. Videot kertovat menneisyydestä esimerkiksi siihen ulottuvien juurten kautta. Tšekissä Moravian alueella sijaitsevan [Olomoucin linnan](#) yhteydessä ”juuremme” liitetään juutalais-kristilliseen taustaan ja antiikkiin.

Akropoliksen [videossa](#) juuret sijoitetaan antiikkiin, jossa ne kytkeytyvät **Platonin** ja **Sokrateen** filosofiaan, klassisen arkkitehtuuriin ja demokratiaan.

Vaikka perintö perustuukin menneisyyteen, keskeistä on sen suhde nykyisyyteen ja tulevaisuuteen. Perinnössä on kyse siitä, miten menneisyys ohjaa ”meidät”, nykyihmiset, tulevaan, kuten **Rodney Harrison** [kirjoittaa](#).

Kohteiden edustajat kertovat, mitä voimme nykyihmisinä oppia menneestä, jotta osaisimme tehdä viisaita valintoja tulevaa varten. Esimerkiksi Euroopan integraation yhden alullepanijan **Robert Schumanin** Ranskassa sijaitsevaa [kotimuseota](#) esittelevässä videossa korostetaan, miten vihollisia kannattaa kohdella liittolaisina. Toisen maailmansodan jälkeiseen Eurooppaan sijoittuvien kokemusten nähdään olevan merkittäviä myös nykypäivänä.

Puolassa Gdanskin kaupungissa sijaitsevan telakan entisen ammattiyhdistysliikkeen johtaja ja Solidaarisuus-liikkeen perustaja **Lech Walesa** [kertoo](#) videolla toiminnastaan, joka auttoi romuttamaan sosialistista järjestelmää. Rauhanomainen vastarintaliike Solidaarisuus osoitti Walesan mukaan, että suurimmatkin ongelmat kannattaa voimankäytön sijaan ratkaista neuvottelupöydän ääressä.

Gdanskin satama-alue. Kuva: Piotr Matyja [CC BY-SA 3.0]

Kuten **Bo Petterson** ja **Anders Hellström** kirjoittavat, positiivisten roolimallien ja vaalittavien esimerkkien lisäksi menneisyyden perintö opettaa nykyihmisille sen, mitä ei koskaan pitäisi toistaa. Nämä opit nousevat esiin videoissa, jossa käsitellään **Sharon Macdonaldin** [termein](#) ”vaikeaa perintöä”, kuten sotia.

EHL:ssa näitä oppeja halutaan välittää varsinkin lapsille ja nuorille. Esimerkiksi Puolassa sijaitsevalle ensimmäisen maailmansodan [hautausmaalle nro 123](#) on haudattu Gorlice–Tornowin taistelussa kaatuneet sotilaat riippumatta heidän sotilaallisesta, etnisestä tai uskonnollisesta taustastaan. Hautausmaan edustaja kertoo, että tutustumalla sodan kauhuihin nykynuoret voivat antaa panoksensa siihen, että samanlaiset tapahtumat eivät toistu tulevaisuudessa.

Videoiden kuvamateriaali myötäilee tarinaa menneisyyden opeista. Historiallisten kuvien, karttojen, korujen ja muiden esineiden käsittely (välillä kirjaimellisesti) silkkihansikkain viestii niiden arvosta ja työstä, jota tehdään, jotta ne säilyisivät jälkipolville.

Punaisena lankana videoissa kulkee myös perinnön digitalisointi. Sen avulla helpotetaan arvokkaiden asiakirjojen saatavuutta ja laajennetaan potentiaalista kohderyhmää. Samalla varmistetaan, että asiakirjojen sisältö säilyy tuleville polville.

”Me kaikki”, entäs ne toiset?

EHL on hyvä esimerkki siitä, miten menneen ja tulevan avulla oikeutetaan nykyistä toimintaa, kuten Petterson ja Hellström asian [ilmaisevat](#). Ajatusleikkinä voi miettiä, mistä nykyilmioista voisi tulla perintöä, jota tulevat sukupolvet vaalivat sen ”eurooppalaisen merkityksen” johdosta tai pitävät varoittavana esimerkkinä, jonka ei tulisi toistua.

Vaikka EHL-videot antavat kohteiden eurooppalaiselle merkitykselle sisällön, ne herättävät myös kysymään, mitä muita tarinoita kohteista voisi kertoa. Portugalin rannikolla Iberian niemimaalla sijaitsevan kulttuurimaiseman, Sagresin niemenkärjen [videossa](#) muistellaan edistyneitä portugalilaisia merenkulkijoita, jotka seilasivat aikanaan kohteesta maailmalle tekemään ”löytöretkiä”. Muuttuisiko tarinan merkitys, jos ”löytöretkistä” puhuttaisiin osana kolonialismia?

Sagresin niemenkärki Portugalissa.

Identiteettipolitiikka toimii, jos EU:n kansalaiset pystyvät samaistumaan EHL-kohteiden kautta unioniin tai laajemmin Eurooppaan. Kytkös perinnön ja kuulumisen tunteen välillä ei kuitenkaan ole itsestäänselvyys. Samalla voi **mieltiä**, ketä videoissa puhutellaan ja tarjoaako EHL kaikille (EU-kansalaisille) pääsyä osaksi eurooppalaista tarinaa.

Vaikka EU on nostanut kulttuuriperinnön identiteettipolitiikkansa keskiöön, eurooppalaista identiteettiä tai kuulumisen tunnetta ei pysty hallitsemaan jäsenmaihin suunnatun politiikan avulla. Esimerkiksi Puolan nykyhallituksen toiminta **asettaa** Gdanskin telakan tarinan solidaarisuudesta ja neuvottelujen merkityksestä irvokkaaseen kontekstiin.

Eurooppalaista identiteettiä tai kuulumisen tunnetta ei pysty hallitsemaan jäsenmaihin suunnatun politiikan avulla.

Asian voi kuitenkin ilmaista myös toisinpäin: vaikka julkisuudessa dominoiva päivänpolitiikka määrittää pitkälti tietämyksemme muista EU-maista, menneisyyden tarinat tarjoavat arvokkaan kehyksen päivänpoliittisen toiminnan tulkitsemiseen.

VTT Sigrid Kaasik-Krogerus työskentelee tutkijatohtorina Euroopan tiedeneuvoston projektissa ”EUROHERIT – Legitimation of European cultural heritage and the dynamics of identity politics in the EU”. Projekti toimii Jyväskylän yliopiston musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitoksella.